

Berlin priznal presekanje nemške bojne črte na vzhodu

Prva ruska armada se vali naprej proti zapadu v obliki loka, da obkroži nemško oboroženo silo na ozemlju ob krivini Dnjepra. Rusi okupirali Belajo Cerkev in 40 drugih naselbin.—Čez 3000 ameriških in angleških bojnih letal in bombnikov metalo bombe na Hitlerjevo "evropsko trdnjavo."—Nemške komunikacijske zveze v severni Italiji bombardirane.—Ameriški pomorščaki odbili japonske napade

Stockholm, Švedska, 5. jan.—Besednik nemškega poveljstva je danes priznal, da so Rusi presekali nemško zimsko bojno črto na vzhodni fronti na dvoje v prodiranju proti zapadu. Eden del te črte je dolg 360 milj, drugi pa 480 milj.

Dopisniki švedskih listov v Berlinu poročajo, da nemško poveljstvo se zaveda resnosti situacije. Izgubilo je upanje, da bi mogle nemške kolone reokupirati izgubljene pozicije v protinapadih.

London, 5. jan.—Prva ruska armada, kateri poveljuje general Nikolaj Vatutin, se vali naprej v petih smereh v obliki velikega loka, da obkroži nemško oboroženo silo milijon vojakov na ozemlju ob krivini reke Dnjeper. Ogromne operacije so nadaljevanje prodiranja ruske armade proti zapadu. Sovjetske čete so udre na ozemlje predvojnne Poljske in zasedle Belajo Cerkev, važno nemško zalagalno bazo, 50 milj pod Kijevom, glavnim mestom Ukrajine, in čez 40 drugih naselbin.

Poročilo iz Moskve pravi, da so Rusi zasedli tudi Stavič, 27 milj južno od Belaje Cerkev, in Dabrovko ter se približale Sepevtovki, kjer se strnijo železnice Tarnopol-Korosten in Berdčev-Varšava. Vatutinova armada okrog pol milijona vojakov prodira naprej na 250 milj dolgi fronti, da požene Nemce iz Rusije. Levo krilo te armade je za petami demoraliziranih nacističnih divizij na Poljskem. V bitkah v zadnjih dveh dneh so Rusi razbili in poškodovali 81 nemških tankov in sestrelili 36 bojnih letal.

Moskva omenja uspešne sovjetske operacije na fronti pri Nevelu. Rusi so okupirali v treh dneh čez 300 vasi in naselbin na tej fronti ter počistili vse ozemlje ob progi železnice, ki spaja Nevel z Veliko Luko. Prodiranje proti meji Latvije se nadaljuje.

Okupacijo Belaje Cerkev je naznanil premier Stalin. Moskovski topovi so oddali dvajset salvo po padcu tega mesta. Stalin je pohvalil neodvisno čehoslovsko Suvorovo brigado, ki se je udeležila bitke, katere je rezultirala v zasedbi Belaje Cerkev.

Na severni in zapadni strani pripetkega močvirja nemške divizije generala Fritz von Mannsteina beže pred Rusi. Rdeča zvezda, glasilo ruske armade, poroča, da Nemci pušajo na terenu topove, tovarne avto, orožje in drugi bojni material. Skoro vse glavne ukrajinske železnice in ceste so pod kontrolo ruske sile.

London, 5. jan.—Čez tri tisoč ameriških in angleških bojnih letal in bombnikov je bombardiralo Hitlerjevo "evropsko trdnjavo" od Kiela, ladjegradišča in podmorniške baze v severozahodni Nemčiji, do francoskega invazijskega obrežja. Čez tisoč bombnikov je metalo bombe na Kiel iz višine 21.000 do 27.000 čevljev. Bombe so padale na ladjegradišče, vseučilišni distrikt in izvidniške predel.

Ameriški bombniki so bom-

bardirali tudi nacistična oporišča na Danskem, v Holandiji in Belgiji. Bombni napad na francosko obrežje pri Pas de Calaisu je bil največji od 24. decembra.

Zavezniški stan v Alžiru, 5. jan.—Ameriške letelce trdnjave in bombniki so bombardirali komunikacijske zveze v severni Italiji. Čez sto bomb je padlo na središče Turina, železniške proge in postaje. Promet na železnici, ki spaja Turin z Milanom in Genovo, je pretrgan.

Trideset nemških bojnih letal se je dvignilo v zrak in v spopadu so Američani sestrelili osem sovražnih letal. Villar Perosa v dolini ob reki Chisone je bila tudi tarča bombardiranja iz zraka. Ta kraj leži 23 milj južnozapadno od Turina. Bombe so razdejale veliko tovarno za lokomotive in drugo železniško opremo ter zantile ogromne požare.

Na italijanski fronti je še odmor. Čete ameriške pete armade so izvršile le nekaj sunkov v smeri nemške bojne črte na drugi strani razdejane vasi San Vittore.

Kanadske čete osme britske armade so konsolidirale svoje pozicije ob reki Mori, ki se izliva v Jadransko morje. Poročila trdijo, da snežni viharji in deževni nalivi so zavirali operacije v večjem obsegu.

Pearl Harbor, Havaji, 5. jan.—Ameriški bombniki so metali bombe na japonske pozicije na treh otokih Marshallove grupe in sestrelili deset japonskih bojnih letal v spopadih v zraku. Bombe so padle na otoke Wotje, Maloelap in Jaluit.

Zavezniška baza na Novi Gvineji, 5. jan.—Ameriški pomorščaki so odbili japonske napade na svoje pozicije pri Cape Gloucesterju, Nova Britanija, se glasi poročilo iz glavnega stana generala Douglasa MacArthurja. Dvesto Japoncev je padlo v bitki s pomorščaki. Japonske izgube v bitkah s pomorščaki v zadnjih osmih dneh znašajo čez 1500 ubitih.

Poljski poslanik konferiral s Hullom

Washington, D. C., 5. jan.—Poljski poslanik Jan Ciechanowski je konferiral z državnim tajnikom Hullom in domneva se, da je bil predmet diskuzije stališče ameriške vlade glede spora med Poljsko in Rusijo. Poslanik je dejal, da so bili razgovori zadovoljivi, ni pa hotel razkriti značaja. Hull je izjavil, da ni ničesar novega o poljsko-ruski situaciji in da posveča veliko pozornost tej zadevi.

Unija CIO protestira proti zapiranju tovarn

New Kensington, Pa., 5. jan.—Nicholas A. Zonarch, predsednik unije aluminijastih delavcev, včlanjene v Kongresu industrijskih organizacij, je odločno protestiral proti zapiranju tovarn in odpuscanju delavcev. On je udaril po odboru za vojno produkcijo in ga obdolžil, da namenoma zavira produkcijo aluminija.

General Marshall v zagati

Pritisk za priznanje ali zanikanje izjave

Washington, D. C., 5. jan.—General George C. Marshall, šef generalnega štaba, je bil odprto pozvan, naj prizna ali zanika, da je on avtor deklaracije, da je preteča stavka na železnicah in v jeklarski industriji podaljšala vojno, da bo več življenj ameriških vojakov izgubljenih in da je dala nacistični propagandi močno orožje.

Dasi uradno še ni razkrito, da je general avtor deklaracije, se vzdržuje mnenja, da je. To je baje podal na konferenci s časnikarji v uradu vojnega departmanta.

Vojni tajnik Henry L. Stimson je bil pozvan po Williamu Greenu, predsedniku Ameriške delavske federacije, nekaterih kongresnikov in senatorjih, naj objavi ime avtorja izjave. Green je zahteval od Marshalla, naj dokaže, da so organizirani delavci v resnici dali važno orožje nacistični propagandi.

Predsednik Roosevelt je zavzel nevtralnost stališče v kontroverzi, čeprav je Stephen T. Early, Rooseveltov tajnik, izjavil, da se predsednik strinja z avtorjem deklaracije. Roosevelt je dal razumeti, da je proti uporabljanju anonimnosti v diskuzijah, ki se nanašajo na zahteve eksplozivnega značaja. Trije visoki vladni uradniki so bili v tem smislu že informirani.

Stimson bo morda razkril identiteto avtorja deklaracije na konferenci s časnikarji v četrtek. Kongresnik May, demokrat iz Kentuckija in načelnik odseka za vojaške zadeve, je dejal, da ne ve, kdo je podal deklaracijo, toda kontroverza se lahko zaključi, če se unije odpovedo pravici do stavke v vojnem času.

Dovolj živeža za ameriške civiliste

Izgledi dobri v tem letu

Washington, D. C., 5. jan.—Ameriški civilisti bodo imeli dovolj živil vseh vrst v tem letu, se glase uradna poročila. Možnost je, da bo manj mesa, mleka, masla in sira kot preteklo leto, več pa zelenjave, sadja, krompirja in fižola. Zaloge perutnine in jajc bodo skoro iste kot v preteklem letu.

Pomanjkanje nekaterih živil lahko nastane le v slučaju padca pridelkov. Dva faktorja bosta odločevala v zadevi prehrane ameriškega ljudstva. Eden je, da Amerika ne more producirati dovolj živil vseh vrst za nasičevanje civilistov, drugi pa je zalaganje oborožene sile na drugi strani morja z živil.

Oddelek živilske administracije je naznanil, da bo skrbel, da bo sleherni civilist, možki, ženska in otrok, dobil vse, kar potrebuje za svoje zdravje. Splošna dijeta ne bo prizadeta v nobenem oziru.

Nemci naznanili potop zavezniških rušilcev

London, 5. jan.—Nemško poveljstvo trdi, da so podmornice potopile šest zavezniških rušilcev na Atlantiku v zadnjih dneh. V desetih dneh so nemške podmornice potopile 21 zavezniških rušilcev.

NEMCI ZAGNALI TANKE V BOJ PROTI PARTIZANOM

Ameriški letalci bombardirali Split in Šibenik

ITALIJANSKA DIVIZIJA V AKCIJI

London, 5. jan.—Jugoslovanski partizani drobe odpor nemške sile zunaj in znotraj Banjaluke, rudarskega in železniškega središča v centralni Bosni, kjer je glavni stan druge nemške oklopne armade. Partizani so presekali glavno železniško zvezo na severu in napovedali, da bo mesto kmalu padlo.

Glavni stan maršala Tita, poveljnika osvobodilne armade, je naznanil nove uspehe v bitkah za posest mesta. Partizani so zavzeli mestno hišo in jetnišnico ter pogladi sovražnika v severozapadni del mesta. Srdite bitke na cestah se nadaljujejo in Nemci so zagnali tanke v boj proti partizanom, da ustavijo napade, ki so se pričeli na novoletni večer.

Obe sili uporabljata topništvo v bitkah. Partizanske topniške enote razbijajo nemške tanke. Radiopostaja Svobodna Jugoslavija poroča, "da se čiščenje sistematično nadaljuje" in da je Tito uverjen, da je zmaga blizu.

"Naše topniške enote uspešno odbijajo napade nemških tankov in drobe odpor sovražnika," pravi poročilo.

Ameriški bombniki so se dvignili s svojih baz v Italiji, preleteli Jadransko morje in bombardirali pomole in železniške naprave v Splitu in Šibeniku, lukama ob dalmatinskem obrežju. Američani so metali bombe tudi na nemške vojaške koncentracije pri Prijedoru, 27 milj severozapadno od Banjaluke.

Regrupirana italijanska beneška divizija, ki se zdaj imenuje Garibaldijska divizija, se je pridružila partizanom v operacijah proti nemški sili v Jugoslaviji. Ta je v akciji v krajih ob Jadranskem morju.

Jugoslovanska ubežna vlada v Kairu, Egipt, poroča, da častniki jugoslovanske armade na Srednjem vzhodu stopajo v Titovo armado z namenom ustanovitve skupne fronte proti Nemcem. Sedemnajst častnikov se je že vpisalo v to armado.

Kairo je tudi naznanil, da je premier Stalin poslal poslanico Božidarju Puriću, predsedniku jugoslovanske ubežne vlade, z izjavo, "da bo 1944 leto zmage Združenih narodov."

Protest proti osvoboditvi angleškega fašista

London, 5. jan.—Peticija, katero je podpisalo 123 prebivalcev vasi Cotswood, v kateri biva Oswald Mosley, vodja angleških fašistov, s svojo ženo, odkar sta bila izpuščena iz londonske ječe pred sedmimi tedni, vsebuje protest proti osvoboditvi. "Mi ne maramo fašista Mosleyja v naši sredi," pravi peticija. "Pošljite ga nazaj v ječo, kamor spada." Peticijo so podpisali tudi prebivalci sosedne vasi.

Stavka ustavila produkcijo v tovarni

Muskegon, Mich., 5. jan.—Produkcija v tovarni Campbell, Wyant & Cannon Foundry Co. je bila ustavljena, ko je 3200 delavcev zastavkalo v znak protesta proti nizki plači. Noel Fox, državni delavski posredovalec, je posegel v konflikt med stavkarji in kompanijo.

Domače vesti

Obiski in posdravi
Chicago, — Daniel Buh iz Chicago, ki služi strica Sama v Farragutu, Idaho, je 4. t. m. obiskal gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Iz Pennsylvanije
Moon Run, Pa. — Na novega leta dan je umrl Blaž Kovačič, star 70 let in doma od Poljčan na Štajerskem, član društva 88 SNPJ. Tukaj ne zapuša sorodnikov.

Naši vojakci padajo
Cleveland, — John Valenčič, ki je bil 14 mesecev v službi strica Sama na Pacifiku, je podlegel na otočju Fiži, kjer je bil v vojaški bolnišnici. Tukaj zapuša starše, brate in sestre, strice in tete.

Smrten padec v Penni
Spangler, Pa. — Dne 31. decembra je Frank Mave, član društva 248 SNPJ, padel tako nesrečno, da je nekaj ur kasneje umrl v bolnišnici. (Poročevalec ne pove, koliko je bil star in odkod je bil doma.)

Spor med člani vrhovnega sodišča

Vprašanje tolmačenja zakonov in ekonomije

Washington, D. C., 5. jan.—Oprt spor se je pojavil med člani federalnega vrhovnega sodišča. Na eni strani sta sodnika Hugo L. Black in Frank Murphy, na drugi pa sodnik Felix Frankfurter.

Black in Murphy trdita, da Frankfurter tolmači patentne zakone na podlagi svojega osebnega stališča, etike in morale. To je demonstriral v dveh slučajih, ki sta se nanašala na patentne zakone in cene, katere računajo odjemalci javnopravnih kompanij. V obeh slučajih je Frankfurter pokazal svoje predsodke z napačnim tolmačenjem zadev zakonov in ekonomije.

Spor med temi člani sodišča je izzval veliko pozornost v javnosti in pokazal razlike med njimi. Vse tri je imenoval za člane vrhovnega sodišča predsednik Roosevelt in so znani kot liberalci. Frankfurter je bil Rooseveltov svetovalec, preden je bil imenovan za člana vrhovnega sodišča.

Angleški komunisti kritizirajo vojni urad

London, 5. jan.—Daily Worker, glasilo komunistične stranke, je objavil uvodnik, ki kritizira vojni urad. Očita mu arogantnost, surovost in topoglavnost, ker ni hotel potrditi nobenega člana njegovega štaba za vojnega poročevalca. S tem je ponovno demonstriral svoje predsodke in kršil svobodo tiska in pravice delavcev.

Položaj zaveznikov se izboljšal

London, 5. jan.—Stafford Cripps, minister za produkcijo letal, je dejal, da se je položaj zaveznikov izboljšal na vseh frontah in da upa, da bo vojna v Evropi končana v tem letu. Kljub dobri izgledom se morajo zavezniki pripraviti za silno borbo proti sovražniku.

Irska internirala nemške mornarje

Dublin, Irska, 5. jan.—Vlada je naznanila, da je internirala 162 nemških mornaričnih častnikov in članov posadke, katere je irski parnik vzel na svoj krov v Biskajskem zalivu med Francijo in Španijo po bitki, v kateri so enote britske bojne mornarice potopile tri nemške rušilce.

Poulične bitke divjajo v Sofiji

Nemci pošiljajo motorne enote v Bolgarijo

Madrid, Španija, 5. jan.—Poročila iz Vichya, Francija, govorijo o krvavih bitkah na cestah Sofije, glavnega bolgarskega mesta. Zadvijale so po masnih demonstracijah za mir.

Nemci pošiljajo motorne enote v Bolgarijo, kjer je nastala kritična situacija. Možno je, da bo vlada, katere predsednik je Dobri Božilov, resignirala. Mirotne demonstracije so sledile zavezniškemu bombardiranju Sofije iz zraka.

Sofija je odrezana od drugih bolgarskih mest. Berlin je naznanil, da so se zavezniška bojna letala sinoči ponovno pojavila nad bolgarsko prestolnico, toda bomb niso metala.

Iz poročil je razvidno, da je Bolgarija na pragu važnih izpremeh. Vlada bo morala revidirati svojo politiko sodelovanja z nacijo pod pritiskom ljudstva in vojaških častnikov, ki so naklonjeni sovjetski Rusiji. Bolgarski vojakci odprto demonstrirajo proti vojni z Rusijo, če bodo njene armade invadirale balkanske države preko Rumunije. Druge vesti iz Vichya omenjajo mirovne demonstracije v Rumuniji in na Ogrskem.

Organizacija zdravnikov kritizirana

Kampanja proti raztegnitvi socialne zaštite

Washington, D. C., 5. jan.—Senator James E. Murray, demokrat iz Montane in soavtor zakonskega načrta, ki določa raztegnitev sistema socialne zaštite, je okrcal American Medical Assn., organizacijo zdravnikov, in jo obdolžil, da napačno tolmači provizije načrta glede zdravniške oskrbe.

Načrt določa med drugim, da vse osebe, katere krije sistem socialne zaštite, so upravičene do oskrbe v bolnišnicah za dobo tridesetih dni v letu. Za kritje stroškov se odtrga tri odstotke od mezde slehernega delavca.

Senator je dejal, da je organizacija zdravnikov ustanovila posebni odbor s sedežem v Chicagu in da ta širi zavajalno propagando. Odbor je izdal letak, ki trdi, da bi zdravniki postali politični podrepaniki, orodje birokratov, če bo kongres sprejel načrt. Glasovanje, ki ga je vodila Galloпова ustanova, je dokazalo, da večina ameriškega ljudstva tdoobrava načrt.

Grški gerilci ubili 600 Nemcev

Naciji požigajo grške vasi

New York, 5. jan.—Radijsko poročilo iz Kaira, kjer je sedež grške ubežne vlade, pravi, da so grški gerilci ubili 600 nemških vojakov v ljuti bitki v nekem kraju province Epirus.

Poročilo dostavlja, da so gerilci napadli nemško motorno kolono 7000 mož in da so bile njihove izgube v bitki neznatne.

Prejane akcije grških gerilcev proti Nemcem so zvalje nacistične represalije v Makedoniji. Nemci so požigali več vasi in ubili veliko število prebivalcev v vsaki vasi.

POLJSKA VLADA BO PODPISALA PAKT Z RUSIJO

Premier Mikolajczyk se izrekel za ko-operacijo

VODITELJI PRIDEJO V AMERIKO

London, 5. jan.—Stanislav Mikolajczyk, predsednik poljske ubežne vlade, je izjavil, da je za obnovo diplomatskih odnosov s sovjetsko Rusijo in pridružitve k pogodbi, ki sta jo podpisali Čehoslovaki in Rusija, pod pogojem, da ne bo sedanja pogodba med Poljsko in Anglijo prizadeta. Poljska mora dobiti tudi garancije glede svoje neodvisnosti. Ker Čehi trdijo, da so jim sovjeti garantirali meje, mora tudi Poljska dobiti slične garancije, katere pa morata podpreti Velika Britanija in Amerika.

Mikolajczyk je priznal trenje med poljsko vlado in sovjeti, ki se je poostriilo, ker slednji zahtevajo, da morajo poljske oddaljene grupe voditi odločen odpor proti nemški okupacijski sili, obenem pa je izrazil upanje glede dosege sporazuma, ki bo omogočil kooperacijo s poveljniki ruskih čet, ki so se invadirale poljske pokrajine. Prvi korak za dosego sporazuma mora storiti Rusija.

Poljski premier je dalje rekel, da se strinja z zaključki, ki so bili sprejeti na konferencah v Moskvi in Teheranu. Perzija, glede ustanovitve mednarodne organizacije za vzdrževanje in zaščito miru v povojni dobi.

Mnogi trdijo, da se Rusiji lahko zaupa in ti priporočajo malim evropskim državicam sklenitev paktov s sovjeti. Proti nemški okupacijski sili na Poljskem se borita dve grupi. Eno tvorijo pristaši ubežne vlade, drugo pa komunistični elementje. Situacija sliči oni v Jugoslaviji, kjer odporno silo tvorijo četniki in partizani. Poveljnik partizanov je maršal Tito, katerega podpirajo Rusija, Velika Britanija in Amerika.

Premier Mikolajczyk, zunanji minister Tadej Romer in nekateri drugi člani poljske vlade bodo kmalu odpotovali v Washington, kjer bodo imeli razgovore s predsednikom Rooseveltom in državnim tajnikom Hullom o poljsko-ruskih vprašanjih.

Zbiranje invazijskega brodogoja

Vojaška sila v Angliji ojačena

London, 5. jan.—Radio Berlin poroča o zbiranju zavezniškega invazijskega brodogoja v angleških lukah in da je bila britsko-ameriška sila v južni Angliji ojačena in da se pripravlja za invazijo evropskega kontinenta.

Uradna častniška agencija DNB pravi, da so nemški uradni krogi prepričani, da bodo britske in ameriške čete kmalu invadirale zapadno Evropo in to kljub flasku pri Dieppu, Francija, in drugih krajih. Dalje pravi, da je nemška sila pripravljena in je podvela več korakov za obrambo in preprečenje invazije v zadnjih dveh mesecih.

"Veliko število težkih topov je bilo instaliranih v obrežnih krajih," pravi DNB. "Ti lahko vzdrže bombardiranje z morja. Obrežje je posejano z minami. Tam so tudi zbrane nemške divizije in pripravljene za akcijo proti sovražniku."

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kenado \$6.00 na leto. \$3.00 za pol leta. \$1.50 za četrti leta; za Chicago in okolice Cook Co. \$7.50 za celoletno. \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene glasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na pramer (January 31, 1944), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam lost ne ustavi.

Ameriški politični luksus

Anglija je odločila volitve parlamenta na povojni čas, medtem pa posluje stara zbornica na podlagi političnega premirja med glavnimi strankami. Angleška demokracija je prožna in zato praktična, realistična. Vse, kar ni važno med vojno, se lahko odloži na mirni čas. Nič ne sme motiti vojnega napora za čim hitrejšo zmago!

V Rusiji, kjer ne poznajo svobodnih, demokratičnih volitev, imajo pa nekakšne "volitve" delegatov v sovjete, so tudi to odložili za časa vojne. To ni važno in lahko počaka!

Pri nas v Ameriki je drugače. Tudi mi smo v vojni; naše armade, letalske sile in bojne ladje so na vseh kontinentih, na vseh morjih in v zraku nad Evropo, Pacifikom in Kitajsko; štirideset odstotkov vse naše produkcije gre danes za vojskovanje. Ali vse to nas ne moti, da ne bi poleg tega imeli še domači politični luksus na vsej črti. Pri nas se morajo vršiti volitve natanko ob času in natanko po starih tradicijah—čprav se s tem zavleče vojna in zmaga!

V tem je razlika med ameriško in angleško politično demokracijo. Angleška je starejša, bolj zrela in praktična; veliko bolj je tolerantna, tako tolerantna, da trpi v svojem okvirju sistem srednjeveškega plemstva, monarhijo in državno cerkev. Ameriška demokracija je mlajša in v marširanjem se zelo otročja in navezana je na ustavo. Anglija nima ustave, namesto tega ima čarter, ki ga parlament lahko vsak čas izpremeni. Tam je parlament najvišja oblast, ki lahko vsak čas legalno odpravi monarhijo in izvrši vsako drugo še tako radikalno izpremembo, če je—kar je glavno—večina za to.

Ameriška demokracija je takoj ob svojem rojstvu zavrgla evropsko srednjeveško navlako, hkratu se je pa ukovala v tradicije. Kar je bilo dobro v začetku, mora biti dobro še danes! Ustava se lahko izpremeni, dasi je ta proces počasen, ampak tradicija je največkrat proti izpremembi.

Ameriška ustava bi lahko že davno imela določbo, da se glavne volitve lahko odlože za časa večje vojne, ampak tradicija ne bo tega še dolgo, dolgo dovolila. Volitve so se vršile natanko ob določenem datumu v teku vse vojne v preteklosti—in če je bilo to dobro takrat, mora biti tudi danes. Zadnje predsedniške volitve, ko je bila Amerika v vojni, so bile leta 1864. Takrat je bila tukaj civilna vojna, katera je divjala doma in bila je najdestruktivnejša v zgodovini Združenih držav, vžle temu so se vršile predsedniške volitve z vsemi tradicijami političnega cirkusa. Predsednik Lincoln je drugič kandidiral in eden federalnih generalov, kateremu je Lincoln kot vrhovni poveljnik dalj povelja, je bil njegov protikandidat. Bila je politična tragikomedija najekstremnejše vrste, ampak takratna Amerika si jo je privoščila brez ozira na vse drugo.

V tem letu so spet predsedniške volitve. Splošno upanje je, da bo vojna v Evropi končana pred volitvami, ni pa še upanja na konec vojne na Pacifiku in v Aziji. Javno je to, da največje ofenzive v Evropi in na Pacifiku bodo v teku letošnje pomladi—in haš tedaj se bo volilna kampanja doma bližala svojemu višku, ko bodo izbirali kandidate. Torej v kritičnem času, ko bodo ameriške žrtve padale na debelo na bojiščih in ko bodo očeli slehernega Američana, ki ima sina ali brata v armadi, uprte na fronto—bo moral doma poslušati demagoški krik volilnih agitatorjev, ki se bodo drli v imenu padajočih žrtv in seveda tudi izkoriščali prelivano kri v interesu svoje bankrotirane skrinjke.

Resnično—to bo višek vse nervoznosti, vse potrpežljivosti in vse čustvenosti, ki jo more prenesti človeško bitje. Resnično—letošnje pride največja preizkušnja za ameriško demokracijo!

Kadar je človek v osebni krizi, kadar živi dan in noč v živčni napetosti, kadar razdražena čustva nadomestijo "common sense," takrat je navadno manj tolerant. Američani, ki so že in še bodo izgubili svoje sinove, brate in druge svoje na bojiščih, bodo v prihajajočem cirkusu volilne kampanje prej podlegli demagogom, kakor pa bi v normalnem, mirnem času, ko ne bi bilo osebnih tragedij.

Človek, ki še tako spoštuje načela demokracije, bo prišel letos v velike škripce izkušnje—da pozabi na demokratična načela in zabrede v predsodke, katerih kar mrgoli v tej deželi. Demokracija Amerike do danes še ni bila v nevarnosti poraza od zunaj—bila pa je že večkrat v veliki nevarnosti, da se samazadavi doma. Navadno pride to ob času velike krize, ko mora slehernik držati glavo pokonci in kooperirati z drugimi. Skratka: ko mora vsakdo disciplinirati samega sebe in obdržati kontrolo nad seboj.

Čim posameznik izgubi kontrolo nad seboj in če je teh veliko število, se demokracija izpremeni v anarhijo. To se je zgodilo v Franciji tik pred njenim padcem.

Pri ameriških volilnih kampanjah je navada, da pridejo vsi stari predsodki na dan in osebni občutki lete brez mej. Le nekatere manjšinske stranke se drže načelnega bona. Nobenega pričakovanja ne sme biti, da bo letošnje drugace. Leteli bodo občutki, ki bodo izvirno mazilo za aparat sovražne propagande. Da bo to škodilo vojnemu naporu, je gotovo.

Letošnje volitve bodo pokazale, koliko je ameriška politična demokracija bližje svoji doživetosti—koliko korakov je storila do svoje moške dobe, v kateri odločuje razum, ne pa sentiment in otročja tradicija.

O zmagi ameriške demokracije nad diktatorji v Evropi in Aziji ni nobenega dvoma—ni pa se ne gotovega, kdaj ameriška demokracija premaga svoje bolnike in se vrstno poda na pot zdravega življenja.

Glasovi iz naselbin

Od podružnice 80 Sansa

White Valley, Pa.—Tukaj imamo postojanko št. 80 Sansa, ki je bila ustanovljena od društev 232 SNPJ in 116 ABZ in posameznih članov. Do sedaj smo poslali Sansu \$70.50, blagajnik pa ima na rokah še \$3. Seveda ni veliko, nekaj je pa le.

Zakaj ni več zanimanja? Nekateri se jezijo, ker sta že dve stranki v Jugoslaviji, Tito in Mihajlovič. Ampak to bo menda le izgovor, kajti še vedno se dobe rojaki, ki še sedaj niso prepričani, da je naša dolžnost, da pomagamo našim nesrečnim ljudem v stari domovini.

Dne 5. dec. sta bila tukaj na obisku Frank Jereb in Sam Debeljak iz Bell Vernona. Ko smo se zabavali in pogovarjali v klubu, me je Jereb vprašal, če se kaj pobiram za stari kraj. Odgovoril sem mu, da še, ako kdo kaj da, Segel je v listnico in mi dal šest dolarjev, štiri za pomožno akcijo JPO-SS in dva za Sansa. Veoto sem izročil blagajniku.

Naj še omenim, da se prihodnja seja postojanke 80 Sansa vrši v nedeljo, 9. jan., takoj po seji društva 232 SNPJ. Torej ste vsi vabljeni, da se polnoštevilno udeležite.

Jurij Previc, tajnik.

Koncert Prešerna

Pittsburgh. — Pevsko društvo Prešeren priredi noveletni koncert v nedeljo, 9. jan. v Slovenskem domu. Vabljeni so vsi prijatelji petja ob blizu in daleč. Na programu bodo lepe slovenske pesmi in igra pod vodstvom profesorja Borisa Dobrovskega. Pričetek točno ob sedmih zvečer. Po programu bo ples ob zvokih godbe Martina Kukuljeha.

Ker je pri našem zboru več članov SNPJ, uljudno vabimo vsa sosednja društva, oziroma člane, ki jih zanimajo take prireditve. Veselilo bi nas, če bi nas posetili tudi rojaki izven Pittsburgha in pomagali do lepšega uspeha.

Josephine Klune, 665.

Naloga Sansa in nedeljski shod

West Allis, Wis.—Minilo je leto dni, odkar je bil pri nas v Milwaukee pisatelj Louis Adamič na predavateljskem potovanju. Po programu smo ga vzeli malo na svež zrak, ki mu je dobro prijal. Povedal nam je več stvari, med drugimi tudi tole:

Če hočemo, da bo slovenski narod osvobojen nacizma in fašizma, moramo imeti sto tisoč dolarjev na rokah, da se postavimo proti vsestranski tuji propagandi.

Če pomislimo o vsoti sto tisoč dolarjev za osvoboditev naroda, bi bil to lahko hitro skupaj, če bi se naši ljudje zavedali. Mi smo Adamiču obljubili vse naše sodelovanje in ali na delo po njegovem odhodu, toda uspeh je bil počasen, vendar pa se gibljemo.

Če pogledamo, kaj dela eksekutiva Sansa, vidimo, kako spetno vodijo vso stvar. Kdor čita zapisnik, bo prišel do zaključka, da je njih delo že zdavnaj vred-

no več kot \$100.000, če bi cenili v denarju. To delo, ki so ga izvršili naši glavni odborniki, je neprecenljivo.

Na zadnji seji naše podružnice Sansa je zastopnik najmanjšega društva poročal, da je njih društvo zopet sklenilo, da vsak član ponovno prispeva enodnevno plačo, kot je to storilo lani. Mi ostali gledamo izpod čela, vroče nam je postalo in pričeli smo ploskati, samo da nas ne bi zastopnik vprašal, kaj storijo naša največja in najstarejša društva.

Da, bratje, dolžnost naša je, da pričnemo posnemati naše osednje društvo. Jaz samo čakam, katero društvo bo prvo sledilo omenjenemu, ki nas je vse ponovno prekosilo pri tem delu. Če bi se voditelji društev, posebno pa tajniki malo potrudili in vzpodbujali svoje člane, saj bi šlo. Samo pričeti je treba. Janko Rogelj večkrat opominja — daj, brat, daj, sestra! Ako bi se ne zavedal, da je to potrebno in koristno, bi nas ne nadlegoval.

Voditelji Sansa so storili ogromno delo, ko so organizirali vse Jugoslovane v tej deželi in jih pridobili za skupno delo. To je nekaj tako velikega, da nimam zadostnega izraza, da bi povedal, kako visoko cenim to delo. Tukaj imamo zelo premožne in inteligentne ljudi med Hrvatini in Srbi. Kot sem slišal, posamezniki darujejo kar tisočake.

H koncu naj omenim še veliki javni shod, ki se vrši prihodnjo nedeljo, 9. jan. v milwaukee avditoriju, pričetek ob dveh popoldne. To bo manifestacija vseh Jugoslovanov. Vstopnina prosta. Upam, da bomo na shodu dobili dovolj pozornosti in pričakuje se velika udeležba. Seveda naš pisatelj Louis Adamič bo najbolj zaposlen, kajti nje spoustujejo tudi drugi Jugoslovani—in sicer se bolj kot pa nekateri naši sosede.

Joseph Radeli.

S poti

Sem že 51 let v tako zvani mrzli Minnesoti, toda tako mile zime kot je letošnja še ni bilo. To pišem že v letu 1944, toda po ulicah je še vedno prah. Le višje na severu Minnesote je nekoliko snega.

Kaka razlika od mojih prvih let tukaj. Tam, kjer so zdaj mesta Ely, Tower, Virginia, Eveleth itd., je bilo le par hiš, na primer v Chisholmu še leta 1902, malo več pa na Hibbingu. Danes so pa po železnem okrožju lepa mesta. Časi se res spreminjajo tudi v naravi.

Matija Pogorelec.

Droblj iz Wyominga

Kemmerer, Wyo.—Priloženo pošiljam polletno naročnino za brata Konstantina Podlesnika. Drugačje je pri nas vse po starim, samo nekaj snega smo dobili za praznike. Tudi "flu" se je pričela širiti in skoraj pri vsaki hiši je bolnik. Ampak je upanje, da ta bolezen kmalu poleže.

Iz Seattle, Wash., je prišel na obisk naš član Frank Asič, ki je prispeval pet dolarjev za pomoč našim v starem kraju. V imenu teh revežev Franku lepa hvala in da bi imel dosti posnelcev.

Anton Trainik.

Za pomoč stari domovini

West Allis, Wis.—Naš slovenski narod v Evropi gre že desetletja skozi grenke izkušnje, ali zadnjih par let pa z nepopisnim trpljenjem. Nacifasizem je iz ljudi napravil zverine in njihova brutalnost je prisilila naš narod, da se je uprl roparjem, ki ne znajo drugega kot moriti, požigati in zatirati. Druga jim ni kazalo kot da se organizirajo proti zverinskemu okupatorju in belogardistom.

Naloga našega Sansa je, da jim pomagamo, ni sicer tam, kamor oni ne morejo doseči. Tudi je že zadnji čas za vse one, ki do sedaj še niso doprinesli nobenih žrtv, da se priključijo brez pridržka. Naj ne bo nikogar med nami, ki ne bi položil kakega darila na oltar za svobodo slovenskega naroda v stari domovini.

Pri nas in v Milwaukeeju imamo že več tednov kampanjo za zbiranje prispevkov za Sans s priložnim dobrim rezultatom. Tukaj želimo objaviti imena darovalcev, kakor tudi nabiralec.

Na polo Frakna Stumpha, člana društva 747 SNPJ, so prispevali: Po \$5 Frank Stumph, Frank Medved, Frank Sunnik, Antonia Marsel; po \$3 John Potisk, John Klopčič, Anna Morandek, Mrs. J. Žagar, Frank Slavec, Joseph Ritonja; po \$2 Helen Ambrozich, Frances Kutnar, Frank Karpnich, John Kadunc, John Perkovich, Mary Jezovšek, Rozaly Sprager, Mary Rodich, Angeline Valte, Frank Klopčich; po \$1 Rudy Žagar, Frank Kremer, Mary Valte, Mary Hudales, Louis Ambrozich, Joe Tamsel, Fred Podlesnik, Martin Kramarich, Frank Fashun, Matilda Schober, Wm. Clarine, Uršula Raky, Terezija Juvač, Joe Androjna, Matilda Graef, Joe Lisjak, Agnes Matko, Anton Gannon, Anton Stergar, družina Sunnik, Steve Plešec, Anna Prek, John Jeraj, Louis Jakš, John Jakš, Frances Perkovich, Anton Verhovnik, Frank Matko, Katarina Matko, John Stular, Mary Bolskar, Mrs. F. Kuhs, Mary Rohde, Margaret Razbornik, Mary Repnik, Louis Slak, Andrew Derovšek, Frank Golob, Luka Potisk, Blaž Hainec, Henry Bratonia, Wilma in Ted Fenske.

Pola Mary Kratchnik, članice društva 192 SNPJ. Po \$5 Mrs. J. Staut; po \$2 Joseph Kratchnik, Mary Kračman, Ignac Kosin, Frank Sedmak, Angela Sedmak, Stefan Chuk; po \$1 Frank Jamnik, Apolonia Bratanich, Mary Owen, Alice Owen, Matilda Novak, Frank Marovt, Anton Oblak, Frank Luksich, Mary Mohorko, John Paulin, John Pauc, Louis Schicht, Louis Seruga, John Omeje, John Urankar, Agnes Gornik, Frank Rehar.

Pola Michaela Ruppeja, člana društva 234 SNPJ. Po \$5 Michael Ruppe; po \$2 Mrs. F. Glavac; po \$1 Martin Medved, Joe in Jennie Oblak, Florian Bertl; po \$1 Lovrenc Perko, Frank Kolenc, Frank Klemencich, Mary Vasil, Frank Besenich, Anton Kodrich, Rudolph Maierle, Paul Maierle, Rehar.

Pola Rudya Singerja, člana društva 104 SNPJ. Po \$25 Frank in Anna Puncer; po \$5 Frank Kopushar, Rudy Singer, Anton Powsha; po \$4 Schaff Funeral Home; po \$3 Frank Perko, Charles Chuk; po \$2 Ann Perko, Joseph Champa, Frank Kragel, Joseph Kralj, Betty Pauline, Joseph Porth, John Pubek, George Ritonja, Frank Paushe, Louise Poushe, Joseph Krivetz, A. W. Schuehardt, John Hočev, John in Mary Frangesh, Frank Pristavec, John Podlogar; po \$1 Anton Potočar, John Oblak, Frances Baloun, John Knafelc, Anton Pushe, Mary Soršek, Mary Werderstad, Joseph Gorickar, Mrs. F. Gasparac, Cyril Kodrich.

Pola Josepha T. Tureka, člana društva 104 SNPJ. Po \$250 Steve Medved, Agnes Medved; po \$2 John Gole, Louis in Frances Miklich; po \$1 Valentine Lemoni, Jos. J. Turck, Mary A. Turek, Anton Gorickar, Dominik Raznik, John Virant, John Horvath, Anton Ban, John Sever, John Zupan, Apolonia Zupan, Anton Erste, Stanley Rezel, Joseph Soršek, Leo in Ana Milnar, Antonia Martinček, Ralph Chaplek, Anton Koshinz, Frank Ko-

Član unije električarjev na delu v tovarni radioaparatorov v Fort Monmouth, N. J.

Agnes Urbančič, Louis Frkol, Peter Bartel, mr. in Mrs. Cukjati, Stefanija Fludernik, Fred Kodrich, James in Theresa Mohorko, Louis Cukjati, Ann Steb-laj, Stojan Klyach, Frank Kapitan, Tony Fedran, Joseph Strucel, John Zilindra, Albert Marn, Frank Vidmar, George Kotze, Joseph Fritz; po 50c Ignac Remshak, John Chaplek, Mary Potočnik, Joe Cukjati.

Pola Mary Evanich, članice društva 19 JPZS. Po \$5 rev. Anton Schiffer; po \$2 John Seinovsek, Florian Remitz in žena, Anton Paushe; po \$1.50 Jack in Frances Jacobi; po \$1 Justina Simerl, Fred Simerl, Louisa Schuller, John Bitenz, Mary Evanich; po 50c Mary Renny, Jack Plesnik.

Pola Jennie Jenko, članice društva 192 SNPJ. Po \$5 Louis Kovacic, John Jenko, Mike Podjavoršek; po \$2 L. Žagar in žena, Fr. Kržič in žena, John E. Brophy; po \$1 John Kraizn, Frank Stular, Frank Kodrich, Margaret Runge.

Pola Therese Kajtner, članice društva 19 JPZS. Po \$5 Joseph Jeza; po \$2 Jerry Srelavsek, Anton Kamnikar, Anton Buchar; po \$1.50 mr. in Mrs. Gostechnik, Louis Wene; po \$1 George Radolich, Jack Zagožen, Anton Smrekar, Joe Bachun, Martin Lepej, Steve Mohorko, A. Seruga, Joe Marn, Joe Evanich, Antonia Trkaj, Joseph Pavsic, Frank Pesec, Louis Swigel, Mrs. Glojek, Mrs. Kajtna.

Pola Anne Puncer in Mary Schuler, članice društva 192 SNPJ. Po \$25 Frank in Mary Ermenc; po \$10 Anthony Yeray; po \$5 Frank Planovsek, mr. in Mrs. Levstek, Jack Shmaultz, Frank E. Ermene, John Tesovnik, Mary Tesovnik, Frank Zajec in žena, Mary Androjna, Mrs. F. Gaberscek, Ferd. Rakef; po \$3 mr. in Mrs. Rutar, Mrs. Zeleznik; po \$2 Elizabetha Magister, mr. in Mrs. Kocjan, J. Rohte in žena, Otto Hamberger, mr. in Mrs. Veboe; po \$1 Mrs. Dobrtinšek, John Urtel, Frances Kuzba, Mrs. F. Bender, Frank Matetz, Steve Hoynik, Katarina Zalesnik, Gertude Paulin, Mrs. J. Bohte, Mrs. in Mr. Marold, Mrs. F. Mattias, miss Mary Mattias.

Pola Rudya Singerja, člana društva 104 SNPJ. Po \$25 Frank in Anna Puncer; po \$5 Frank Kopushar, Rudy Singer, Anton Powsha; po \$4 Schaff Funeral Home; po \$3 Frank Perko, Charles Chuk; po \$2 Ann Perko, Joseph Champa, Frank Kragel, Joseph Kralj, Betty Pauline, Joseph Porth, John Pubek, George Ritonja, Frank Paushe, Louise Poushe, Joseph Krivetz, A. W. Schuehardt, John Hočev, John in Mary Frangesh, Frank Pristavec, John Podlogar; po \$1 Anton Potočar, John Oblak, Frances Baloun, John Knafelc, Anton Pushe, Mary Soršek, Mary Werderstad, Joseph Gorickar, Mrs. F. Gasparac, Cyril Kodrich.

Pola Josepha T. Tureka, člana društva 104 SNPJ. Po \$250 Steve Medved, Agnes Medved; po \$2 John Gole, Louis in Frances Miklich; po \$1 Valentine Lemoni, Jos. J. Turck, Mary A. Turek, Anton Gorickar, Dominik Raznik, John Virant, John Horvath, Anton Ban, John Sever, John Zupan, Apolonia Zupan, Anton Erste, Stanley Rezel, Joseph Soršek, Leo in Ana Milnar, Antonia Martinček, Ralph Chaplek, Anton Koshinz, Frank Ko-

pušer, Martin Novak, Frank Pristavec, Theresa Pristavec, Frank Grzetich, Lud. in Molly Setina, John Krese, Frank Briski, Theresa Malovich, Margareth Pinter, Anton Ujčić, Mary Kodrich, Michael Žalec, George Podkrižnik, Anton Gerze, Ivana Kodre, Julia Pavivčič.

Pola Franka Matkovicha, člana društva 104 SNPJ. Po \$5 Frank Matkovich, Joseph Tesovnik, Louis Tesovnik, Joseph Janesic Jr.; po \$3 Paulina Smole; po \$2 Frank Zore, John Ivančič, Mike Chrnclich, Frank Kralj, Joe Radelj, Anton Jeršin; po \$1 John Ivančič, Theresa Pushavar, John Bojantz, Joseph Malenšek, Mrs. L. Podrgajs; po 50c Joseph Stropnik.

Pola Stefana Rozmana, člana društva 3 JPZS. Po \$2 Anton Erman; po \$1 Ralph Chaplek, Ferdinand Glojek, Frank Sorzic, Stefan Rosman, Paul Babic, Frank Chandez, Jakob Oblak, Frank Potočar, Frank Kralj, Matt Udove.

Pola Mary Musich, članice društva 192 SNPJ. Po \$5 Christina Pugelj, Joe Kocjan, Frank Mršnik, Frank Grzetich, Joe Prisljan in žena, Jack Rozich; po \$1 Frank Flajnik, Joe Vindišman, Joe Mlekac, Kristina Bevez, Rudy Križan, Mary Klemencich, Mrs. Vertich.

Hvala vsem darovalcem in nabiralcem.

Mary Musich, tajnica.

Nekaj spominov—II

Sheldon, Wis.—Sedaj bom napisal nekaj o "domačem prazniku". Kadar smo klali, ni šel noben otrok v šolo. Že več tednov prej smo se veselili tega dne in smo že teden dni prej pipce brusili za obiranje kosti.

Zjutraj zgodaj je prišel klavec, stari oče, teta in še dva druga, kakor tudi sosedov Matevžek. O njem so govorili, da je malo "pritisnjen", kajti bil je pravi humorist. Ko so se zbrali skupaj, je bilo najprvo kuhano vino; najboljšega so takrat skrali. Mati je že prejšnji dan napeljala raznih dobrot.

Kmalu so bili vsi malo okajeni in pričeli so modrovati, kdo bo šel v hlev svinjo lovit. Zmudar je nekoga notri zaprl in kadar je zakrčal "le odprite", so šli še drugi v hlev in privlekli ven svinjo, nakar so jo tirali na pripravljeni prostor, kjer so jo zaklali.

Ker so na gostijo (rekli so "fu-rov") navadno povabili vse sode in vse one, ki so hodili v dnino, je bila navadno ena svinja premalo in običajno so dve zaklali. Ker sta bili obe svinji v enem hlevu, pravi mati, da bo treba eno zapreti v drugi hlev, klavec pa ugovarja, da jim bodo že pokazali "vintoto". Bili so že vsi precej okajeni. Kdo gre svinje lovit? Stric se oglasi, da gre on, čprav ima že sedem križev na rami. Bil je res še korenjak. Klavec pravi, naj gre oni goščak Matevžek. "No, pa grem," se odreže, "ampak napravil bom špas."

Res ga zaprejo v hlev in že prične svinje lovit. Ko na nje gov poziv odprejo vrata, sta mu med nogami skočili iz hleva dve svinji. Še nikoli nisem videl, da bi se mama tako smejala kot takrat. Ali potem je bilo svinje težko naza? v hlev pogmati. Dobro je bilo to, da je bil visok sneg. "Ali vam nisem povedal, da bom špas napravil?" je dejal Matevžek.

Potem sem bil ves čas zraven. (Dalje na 3. strani)

Volaki, zbrani na železniški postaji v New Yorku, podpisujejo policije za udeležitev predsedniških volitev.

GUSARJI

(Les Filibustiers des Mers)

CLAUDE FARRERE

Poslovenil F. J. o

(Se nadaljuje.)

Žena je Anamarija Kerdoncuiff, sestra pokojnikova. In dete je pravo nezakonsko dete Tomaža Trubleta in neporočene matere, zapuščene Anemarije.

Bilo je nekakih pet mesecev po smrti nesrečnega Vincenta Kerdoncuiffa, ko je odjadral Tomaž na "Lepi podlasici", ko je žalostna in za dolgo, če ne za vedno zapuščena Anamarija v letu 1673, na drugi postni petek, dobila tega sinčka.

Vsako dekle, ki se spodtakne ali ki pade izven široke ravne poti takozvanih poštenih deklet, navadno drago, predrago plačuje svojo slabost ali lahkovernost. Anamarija se je pa pokorila za štiri. Več ko dvajsetkrat je mislila, da ji ni več živeti, tolika je bila sramota, brezdarčnost in surovost, ki je toliko po njej z vseh strani kakor toča. Sam bog ve, in tudi res samo on sam, kako je končno vendar le prenesla vse to, in kako je vkljub temu hranila svoje dete, je odgojila in vzgajala, — morda boljše, kako marsikatera takozvana poštena meščanka ali dama svojega zakonskega otroka, dama, ki je po vseh predpisih poročena in ki je tudi ponosna na to, da je svojemu možu nastavila roge.

Kakor je že pri pravih meščanih navada, so jo najprej povsodi zasramovali, jo pevali, s prsti kazali za njo. Oče in mati, sili krepotna, stroga in pobožna purgarja, sta jo seveda brez usmiljenja in gladko vrgla na cesto, čim je hčerkin greh postal javen. Iskala si je strehe, kakor je vedela in znala, ubožica, in povila je na cesti, kakor mačka ali psica, saj javna bolnica ni za vlačugelje! Pa tudi v tej najskejnjejši sili se je ni nikdo usmili. Mimoidoči so ji obrnili hrbet. Le dve nuni iz samostana Naše ljube Gospe sta se je usmili in se ponižali, da pomagata tej takorekoč okuženi revici v nezgodni bedi. Dete je krstil duhovnik iz posebne milosti, pa seveda brez zvonjenja in brez krstne slave. Potem se pa ni živa duša več brigala ne za mater ne za sinčka.

Vkljub temu sta ostala pri življenju. Po krivici so jo zaničevali, to divno Anamarijo Kerdoncuiff! Imela je dovolj trdne volje in vztrajnosti, in bogme ni bilo treba posebno dobrotne usode, pa bi bila postala najbolj poštena med poštenimi, soproga in gospodinja plemiča, ki bi se bil smel po vsej pravici ponasati s takšno družico! Usoda pa je določila drugače. Pa čeprav je strmoglavljena v nič, je hrabra Anamarija vendar vedela, kako si pridobivati na pošten način svoj vsakdanji kruh, vkljub temu, da si je vse mesto prizadevalo žaliti jo, kjerkoli je le moglo.

Poteklo je pet let neusmiljene samote. Za Anamarijo ni več bilo niti staršev, niti prijateljev, niti drugaric. Njeni so jo zatajili in ji celo branili, da ni smela nositi njihovega imena! Bili so se, da bi bili sami onečašeni, in so zato izposlovali pri visokem mestnem svetu, da je izdal ukaz, ki odjemlje nesrečnici njeno rodbinsko ime. Odslej se imenuje le še Anamarija, brez drugega priimka. Anamarija je torej brez lastne rodbine, in kakor da je to vse najbolj prirodno in razumljivo, se je vsakdo izogibljel. Oni, ki se jih ne tiče, pač nimajo dolžnosti, da se postavijo na njeno stran, kaj li, da bi branili grešnico proti pravičnemu očetovemu srodu!

Tolika strogost sicer pri takšnem očetu ni bila nič čudnega ali nepričakovane. Ko so Trubletovi od preprostega ribiča postali ugledni in premožni meščani, ni staremu plemenitemu meščanskemu rodu Kerdoncuiff ostalo

prav ničesar od starega premoženja, ki je skopnelo, kakor spomladni sneg. Kakor je že, rekel bi, človeško, je v tem starem domu ošabnost in občutljivost rastle v isti meri, kakor je propadalo premoženje. Slabo obnašanje Anemarije je zato kakor žareče železo žgalo samozavest in občutljivost vseh onih, ki so v Saint-Malou posili ime Kerdoncuiffovih.

Najhuje je pa še bilo to, da so isti Kerdoncuiffovi Trubletovega fanta, ki je izhajal iz preproste in nizke ribiške rodbine, gledali nekoč zelo postrani, ko mu je padlo v glavo, da bi se potegoval za Anemarijo. . . . Kajti ostremu očesu klepetulj in botric takratno Tomaževo nagnenje ni ušlo. Kerdoncuiffovi so bili takrat strogi in visoki. Fanta je pa to jezilo. Zaničevanje, ki so mu ga dekletovi sorodniki kazali, mu je brez dvoma izzorelo sklep, da konča vso zadevo kar čez noč. Mina Trubletova, nekdanja drugačica in pozneje tekmiča in sovražnica Anemarije, se je takrat zelo radovala nad bratovim sklepom, saj se je bila samá zelo trudila, da podpiha brata. Kerdoncuiffovi pa so bili to prav, dasiravno so se skrivaj zelo jezili nad klepetuljami, ki so prešle k nasprotni stranki in raznašale po vsem mestu, da je sedaj Trubletov fant Kerdoncuiffovemu dekletu obrnil hrbet! Toda Kerdoncuiffovi so se naredili, kakor da so gluhi, in so vsakemu, ki jih je le hotel poslušati, pripovedovali, da dekle, kakor je Anamarija, takšne krvi in takšne hiše, pač sploh ne more niti misliti na to, da bi kadaj uslišala potepuha, ki se je predrznil, da dvigne svoje oči do nje. To pa je imelo za posledico, da so se v izvestnem smislu Kerdoncuiffovi ujeli v lastne mreže.

Ko je namreč prišlo na dan, da je Anamarija zapeljana, niso Kerdoncuiffovi mogli Tomaža javno dolžiti, in tudi niso hoteli zahtevati, naj popravi svoj greh. Odkar se je njihova hči pregrešila, je prestala biti njihova hči. Onega Tomaža pa naj bi zadelo drugačno maščevanje Kerdoncuiffovih. Vincent je mrtev. Tomaž je njegov morilec!

Takšna je bila sodba Kerdoncuiffovih. Na srečo je bila sodba mestnih svetnikov drugačna.

Kakor se končno nekako poležejo tudi najbolj zapletene in zamotane zadeve, tako se je zgodilo tudi tukaj. Tomaž si je preko morja pridobil ogromno slavo in bogastvo in takšen sloves, da je končno utihnilo vsako zabavljanje nad njim. Vincent je v grobu in pozabljen že zdavnaj. Le najstarejše in najbolj zagrizene bogomoljke v mestu še brusijo jezike, kadar kje zagledajo Anemarijo brez imena, pa tudi to se dogaja le redko, kajti pomilovanja vredna žena zapušča le takrat svojo bomo stanovanje, kadar vodi na zrak svojega dečka, ki ga ljubi tem bolj vroče, kolikor več solza je prelila zaradi njegovega življenja. Ta dečko pa raste in se razvija ter postaja prav ljubeznjiv, zdrav, krepak in priden.

Vse to je že postalo tako vsakdanje, da tudi povratek plemenitega gospoda Jagnjeta ni ničesar spremenil.

Anamarija Kerdoncuiff torej moli na grobu svojega brata Vincenta v iskreni pobožnosti in udanosti. Razven Tomaža je morda edino ona v celem Saint-Malou vedela zagotovo, da je njen brat šel prav le zaradi nje v smrt. Onega usodnega dne namreč, predno je Vincent šel, da poišče Tomaža, je povedal sestri svojo namero in se je celo pobahal, da bo on opral njeno sramoto in da privede grešni ljubimki pregodaj spoznanega soproga. Toda, žal, šel je v svojo smrt.

(Dalje prihodnjšč.)

Newyorški župan F. H. La Guardia pozdravlja voditelje angleških delavskih unij, ki so dospeli v New York.

na ulice pariške. Oblečen po modi se je držal neizrečeno važno in imenitno in silen vonj parfuma je vel od njega. Poklonil se je prisiljeno in Heleni molče ponudil roko. Šla sta na drugo stran bulvarja, na široki trotoar Boule-Micha in se pomešala med ljudi. Tu je vse topilo v svetlobi in apas je previdno motril obraze pasantov ter se plašno ozrl, ko je zaslišal za sabo glasno sikanje.

"Bi-bi-bi!"

Na zidu velike taverne je slovel človek in namigoval Heleni z dolgim suhim prstom. Bil je visok in vitek, tesno zavrt v temno pelerino, na glavi je imel širok klobuk, nizko na lice, da mu apas ni zaznal obraza ter je videl vzlic jarki svetlobi, sijoči iz taverne, edino le njegov veliki nos, ostro črno brado in visok koščeni vrat. Helena je hotela naprej, Jean Brandon pa se je ustavil in zaklical.

"Lejte ga, filozofa iz nizkih nadstropij!"

Helena se je vznemirila. Zašepetala je:

"Pustite ga! Bojte se ga . . . To je Konstantin, hudič, hudič iz ulice Sv. Mihela."

Apas pa se je razkoračil pred Konstantinom.

"Da ti ne zlomim jezika, satan!" mu je zaklical, smejoč se na vse grlo.

Konstantin je iztegnil k Heleni roko in jo povabil s prstom. "Bi-bi-bi!" je zasikal, ne da bi se zmenil za apasa. Nato ga je streslo v ramenih in priklonil se je do tal, se zvijal kakor v smehu ali pa ga je prijel kašelj. Jean Brandon je prezirno pljunil in stopil za Heleno.

"Kdo je ta mož?" je vprašal in jo vzel tesno pod roko.

Helena je molčala. S težavo sta se prerila med gručo ljudi, ki so prihajali iz stranske ulice. Šla sta do konca bulvarja, do prvega mostu čez Seno. Apas je bil nestrepen in je zadržal dekletu pri mostni ograji.

"Kdo je bil?" je vprašal osorno in objel Heleno čez pas.

Helena se je izvila in zrla molče v temno tiho vodo pod sabo. Mirno se je vaila spodaj Sena, se nesla v tajnem žuboru in bolno stokala dol ob mostnih škarpah.

Z obeh bregov so se sipale neštete luči vseh barv, migotaje na vodi v dolgih odsevih, podobnih lenim drstečim se ribam. Hudo je bilo Heleni. Bolelo jo je srce, ker je zatajila Konstantina. Zakaj mu ni prišla nasproti, zakaj mu ni podala roke? Zameril je in ne bo je več hotel videti. In ne bo ji kupil igrače, kakor je bil obljubil. Porcelanastih psičkov in pisanih lutk, belega konja in

črne opice, ki se ziblje na elastični niti iz gumija. Naslonila se je na ograjo in skrila v dlani obraz. Konstantin edini je dober, on edini je ni kupil, nego jo samo na roke vzel in jo zibal. Zaihtela je bolno. In ko je povzdignila oči, je videla na krovu majhno ladjo z lučko na čelu. Plula je jaderno k mostu kakor isker vranec z belo liso na čelu. Helena se je poveselila in si otla solze.

Jean Brandon pa je sumil, da se je deklica morda vdala kakšnemu mističnemu tujcu, ki bo prodajal mesto njega ubogo njeno mladost.

Sunil jo je grobo.

"No, govori vendar!"

"Ah, Konstantin?" je dejala Helena. "Konstantin je tujec, artist iz tuje daljne dežele."

"Si bila pri njem?"

"Bila sem. Slikal je moje glavo. V ateljeju pa ima veliko sliko svetega Mihela v boju s satanom."

Jean Brandon se je nasmehnil in potegnil Heleno za sabo. Šla sta nazaj po mostu in krenila po obrežju.

Apas je še vprašal:

"Zakaj pa si rekla, da je on hudič, hudič iz ulice sv. Mirela?"

"Zato, ker mu tako pravijo."

In Helena je dodala skrivnostno:

"Boje se ga. Kamor pride, se ga boje, ker ima hudička v očeh!"

"Je torej norec!" je zaključil Jean Brandon in se docela pomiril. Vedel je, da imajo njegove žrtve včas čudne slabosti za siromake in da se rade zaljubijo v kogarkoli, da mu potem izkazujejo nesebično nežnost, bilo človeku, bilo živali, čemur koli. Spomnil se je onih znanj na Montmartru, ki negujejo staro, že na pol slepo dogo. Krmijo jo in ji postiljajo v temnem kotu, noseč ji cunje in sebi pritrpane grizljaje. Apas je veselo zaživčgal in se sklonil k Heleni ter nekaj šepetal.

"Dobro!" je odvrnila Helena.

Ustavila sta se pred visoko, temno, neprijazno hišo. Apas je pokazal z očmi visoko na okna in obljubil Heleni, da jo pride čakati drugo jutro. Zapretil ji je in zažugal in je nato odšel.

Helena se je stisnila v vežna vrata in toliko da je Jean Brandon izginil za ogrom, je stopila zopet na plan in zletela po svetlem bulvarju kakor ptica, ki se je iztrgala jastrebu.

II.

Z Boule-Micha je krenila Helena v majhen bar, kjer je vedela, da najde Konstantina. V baru je bila velika gneča. Trlo se je ljudi krog visoke masivne mize, ki je v polkrogu zavzemala skoro polovico krčme. Gostje so bili po večini bohemski in drobne grizetke, vsake narodnosti in iz vseh delov sveta, umetniška drhal in sodrga vlačug, poraženi in šele v boj z življenjem hiteči idealisti, a vsi skupaj bodrni in večno vesela deca avanture. Eni so stoji večerjali, drugi naročuje pokrikovali patronu, neki pa so lačni in brez solida iskali znanca, da bi jim kaj posodil ali podaril.

Med prvimi ob mizi je Helena opazila Konstantina. Sedel je na visokem stolu; pelerina mu je segala do tal in bil je podoben mučeniku na grmadi. Med zobmi je žulil dolgo bilko slame in srkal opojni janežev sok. Kraj njega sta stala dva visoka mladeniča. Prvi je kadil in poslušal tovariša, ki je živahno recitiral verz. Imela sta delavke če-

pice, bila sta Rusa, Helena ju je poznala z bulvarja.

Močno je utripalo njeno srce, ko je pristopila k Konstantinu. Njegovo lice je bilo blede, toda mirno, in oči je imel zaprte, kakor bi spal. Bil je Heleni veličasten in lep. Rahlo se ga je dotaknila.

"Klicali ste me," je dejala nežno in se stisnila k njemu.

Konstantin se je okrenil in se široko razgledal. Gledal je dolgo Heleno, potem pa planil in divje zakričal:

"Ah, ti moja zlata Bi-bi!"

Klobuk mu je padel na tla in po licu so se mu vsuli dolgi razmršeni lasje. Oči so mu gorele in čudna igra mišč mu je guba-

la obraz, da je bil podoben režečemu se hudiču. Krilil je z rokami in kričal v ekstazi tenko, zvrgoleče:

"Ah, Bi-bi-bi!"

Objel je Heleno čez pas in jo vzdignil na stol, sam pa se je opotekel krog nje, kakor da bi hotel plesati. Klanjal se je Heleni in priklanjal. V baru so se smejali, pokrikovali so nanj, nekdo je zaploskal. Dolg mršav vagabund na drugem kraju krčme ga je oponašal z votlim grgajočim basom:

"Bi-bi-bi! . . . Bi-bi-bi!"

Nekdo se je zasmejal kratko, visoko, odrezano; tako šine plamen iz strehe. Vsi so se razhotali. Vsi so kazali s prstom nanj in bar je zapel v enoglasnem anapestu:

"Bi-bi-bi! Bi-bi-bi!"

(Dalje prihodnjšč.)

Razni mali oglasi

MOŠKI

za strganje kozuhovine. Prilika zaslužiti \$100 na teden. "Piece work" se naučite z lahkoto. Samo zimska sezona. Prijavite se takoj pri

SILBERMAN FUR CORP.

1117 W. 35th St.

MOŠKI IN ŽENŠKE

za procesiranje živil
Vojno produkcijska tovarna
Starost brez obzira
Dobra plača
FOOD PROCESSORS
2542 Elston Ave.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJO TISKARNO

Vsa pojma dajo vodstvo tiskarne
Cene umerne, unijsko dolo prva vrsta

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
TELEFON ROCKWELL 4904

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila
CHICAGO, ILL.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in eno družino k eni naročnici. List Prosveto stane za vse članke, za članke ali nečlane \$0.50 za eno leto naročninca. Kar pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.50 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sodaj ni vrožna, reči, da je list predrag za članke S.N.P.J. List Prosveto je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J. ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral listi član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveto je:

Za Zdrst. države in Kanado \$0.00	Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.50
2 tednika in 3.50	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.50	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.50	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Isposlajte spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, S.N.P.J.
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priložite poltjam naročnino za list Prosveto vsote \$

1. Ime Čl. družine št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2. Čl. družine št.

3. Čl. družine št.

4. Čl. družine št.

5. Čl. družine št.

Mesto Država

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

Deset povesti

Anton Novačan

HUDIČ V ULICI SV. MIHELA

(Se nadaljuje.)

I.

Nad Parizom je vihrala pomlad, oblaki, črni, cunjasti kolosalni so se podili pod nebom in topel širok veter se je valil po mestu, plahutaje kakor peroti ogromne ptice. Zazibale so se v svetilkah motne plinove luči, začutil je pomlad in glasno zarzgetal na cesti bedni tramvajski konj, a na opazovalnem stolpu je ostavil astronom drobno zvezdo. "Voj problem, in si nemiren pogladil dolgo belo brado.

To je bilo tedaj, ko se je Helena spomnila Konstantina. Stala je ob temnem kiosku in mislila na visoko mazarodo in na veliko sliko, ki jo je danes tam videla. Mogočni angel pritiska k tlom drobnega mršavega satana. Njegove očrtanje v krivavih solzah, usta se mu penijo, krivijo v bolesti, a tenke slabotne roke se drže krčevito težkih nog zmagovalčevih. Začutil se je Heleni tisti satan. Njej se je zdelo, da ji je daven znanec, da

ga je že videla v sanjah morda, v temnih slutnjah prve mladosti. Spomnila se je oči Konstantinovih, ko je strmel na svojo sliko in se mu je v zenicah zrcalil poraženi duh zla še drobnejši, še ubožnejši.

"Kako smešno!" si je dejala Helena, toda njeno srce je bilo žalostno. Prestopala je z noge na nogo in zrla po živem, svet-

lem bulvarju. Prebirala je ljudi med množtvom in iskala znane obraza. Hotela je že oditi, ko ji položil nekdo roko na rame.

Zadržala je in se okrenila.

"Dober večer, Jean!" je dejala in v bojzani pobesila oči. Stal je pred njo njen zvodnik in njen gospod, apas Jean Brandon, ki je bil vzel Heleno, komaj otroka, z ulice in jo vpeljal zopet

Slika kaže ameriške vojake na fronti pri Venzari, Italija.